

Proves d'accés a la universitat

Convocatòria 2014

Història de la filosofia

Sèrie 3

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

OPCIÓ A

No hi ha cap principi innat.

[...]

No hi ha una opinió més comunament acceptada que la que estableix que hi ha certs principis, tant especulatius com pràctics [...], universalment admesos per la humanitat, fet pel qual s'argumenta que es tracta d'impressions permanents que reben les ànimes dels homes en el primer moment de la seva existència, i que, d'una forma tan necessària com real, porten quan arriben al món, tal com passa amb qualsevol facultat inherent a l'ànima.

Aquest argument, extret de l'assentiment universal, té l'inconvenient següent: que encara que de fet fos cert que hi ha veritats admeses per tota la humanitat, això no provaria que fossin innates, mentre hi pugui haver una altra forma de mostrar com han arribat els homes a tenir aquest assentiment universal en allò que tots admeten; cosa que em penso que es pot fer.

Però el pitjor és que aquest argument de l'assentiment universal, que s'utilitza per a provar principis innats, segons el meu parer demostra que no hi ha cap principi d'aquesta mena: perquè no hi ha cap principi al qual la humanitat assenteixi d'una manera universal. Començaré pels principis especulatius, exemplificats en aquells famosos principis de la demostració: «el que és, és» i «és impossible que una mateixa cosa sigui i no sigui», als quals cal atribuir, em penso, més que a cap altre, el títol d'innats. Aquests principis han adquirit tal reputació de ser màximes universalment acceptades que seria molt estrany que algú pogués posar-los en dubte. Tanmateix, em prenc la llibertat d'afirmar que aquestes proposicions són tan lluny de rebre l'assentiment universal que podem dir que una gran part de la humanitat les ignora.

John LOCKE. *Assaig sobre l'enteniment humà*, llibre I, capítol II

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents:
[1 punt]
a) «principis pràctics»
b) «inherent a l'ànima»
3. Expliqueu el sentit de l'afirmació següent, de John Locke, i els arguments d'aquest autor per a justificar-la: «No hi ha cap principi innat.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu la concepció de Locke sobre la possibilitat que hi hagi coneixement innat i el paper que aquest té en el coneixement general amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Si a un nen petit li parles sobre nombres i li vas ensenyant com fas sumes, al final ell també n'acabarà fent; però encara que parlis sobre nombres i facis moltes sumes davant d'un cadell de gat, el gat mai no sabrà sumar; per tant, els nens quan neixen ja saben coses que els permeten acabar sumant, i que els gats no saben; per tant, el coneixement innat existeix.» Responneu d'una manera raonada.
[2 punts]

OPCIÓ B

Suposem, doncs, que estem adormits i que totes aquestes particularitats, és a dir, que obrim els ulls, que belluguem el cap, que estenem les mans i altres coses semblants, no són més que falses il·lusions; i pensem que potser ni les nostres mans ni tot el nostre cos són tal com nosaltres els veiem.

[...] tot i que aquestes coses generals, és a dir, ulls, cap, mans i coses semblants, poden ser imaginàries, cal afirmar que hi ha coses encara més simples i més universals que són vertaderes i existents, amb la mescla de les quals es formen —ni més ni menys com passa amb la barreja d'alguns colors veritables— totes les imatges de les coses que, vertaderes o reals, fingides o fantàstiques, ocupen els nostres pensaments. D'aquest gènere de coses n'és la naturalesa corporal en general i la seva extensió, així com la figura de les coses extenses, la seva quantitat o magnitud i el seu nombre, i també el lloc on es troben, el temps amb què es mesura la seva duració, i altres coses semblants.

Potser per això no seria una mala conclusió dir que la física, l'astronomia, la medicina i totes les altres ciències que depenen de la consideració de les coses compostes són molt dubtoses i insegures; però que l'aritmètica, la geometria i les altres ciències d'aquest gènere, que no tracten sinó de coses molt simples i molt generals, sense preocupar-se gaire si són a la natura o si no hi són, contenen coses certes i indubtables. Perquè tant si vetllo com si dormo, dos més tres faran sempre cinc [...].

Tanmateix, fa molt de temps que tinc en el meu esperit una certa opinió segons la qual hi ha un Déu que ho pot tot [...]. Ara, qui em pot assegurar que aquest Déu no ha fet precisament que no hi hagi ni terra ni cel, ni cap cos extens ni cap figura, ni magnitud ni lloc, i que, així i tot, jo tingui les sensacions d'aquestes coses, i que tot em sembli existir tal com jo ho veig? [...] Potser Déu no ha volgut que jo m'enganyi d'aquesta manera, ja que es diu que és supremament bo. [...]

Suposaré, doncs, que hi ha, no precisament un Déu [...] sinó un geni maligne, tan poderós com astut, que ha posat tot el seu enginy a enganyar-me. Pensaré que el cel, l'aire, la terra, els colors, les figures, els sons i totes les coses exteriors que veiem no són més que enganys i il·lusions que ell aprofita per sorprendre la meua credulitat. [...]

Suposo, doncs, que totes les coses que veig són falses; em persuadeixo que no ha existit mai res de tot allò que em representa la meua memòria, plena de mentides; penso que no tinc sentits; crec que el cos, la figura, l'extensió, el moviment i el lloc no són més que ficcions del meu esperit.

René DESCARTES. *Meditacions metafísiques*, I i II

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots o les expressions següents:
[1 punt]
 - a) «extensió»
 - b) «geni maligne»

3. Considereu les afirmacions següents de René Descartes en la segona meditació: «Suposo, doncs, que totes les coses que veig són falses» i «crec que el cos, la figura, l'extensió, el moviment i el lloc no són més que ficcions del meu esperit». Expliqueu les raons que té Descartes per a fer aquestes afirmacions en aquest punt de les *Meditacions* i exposeu breument quina resposta hi dóna en la resta de les *Meditacions*. (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

4. Compareu la concepció de Descartes sobre la possibilitat d'obtenir coneixement segur amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Puc estar segur/a que ara estic fent un examen i que no estic simplement somniant que l'estic fent.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

Institut
d'Estudis
Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés

Proves d'accés a la universitat

Convocatòria 2014

Història de la filosofia

Sèrie 4

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

OPCIÓ A

—[...] Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea del bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, ¿no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no del saber? [...]

—Sí, per Zeus! —va exclamar—. Diré tot això i amb totes les meves forces.

—Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó [...].

—No, en efecte —digué.

—Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?

—Els ho prescriuré —va dir—, completament d'acord amb tu.

—I no creus —vaig dir— que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que es pugui posar, amb justícia, per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?

—Sí que m'ho sembla —digué.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
a) «l'essència de les coses»
b) «el bé en si»
3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de Plató per a subscriure-la: «[...] tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments [...]» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre el coneixement amb la concepció del coneixement d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Qui no hagi dedicat temps i esforç a estudiar a fons què és el bé, no hauria de poder tenir cap responsabilitat de govern important.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

OPCIÓ B

I si els que amb la força usurpen el poder legislatiu són rebels, els legisladors, com ja hem vist, no ho seran pas menys si, havent estat designats per a protegir el poble, les seves llibertats i els seus béns, intenten d'usurpar-los-hi per la força, perquè d'aquesta manera es posaran en estat de guerra amb aquells que els havien nomenat protectors i guardians de la seva pau i esdevindran autèntics rebels [...].

Els que afirmen que dir al poble que resta eximit d'obediència quan s'atempta il·legalment contra les seves llibertats i propietats [...] és establir els fonaments de la rebel·lió, i que això pot ocasionar guerres civils o tumults interns, i que per tant és una doctrina que cal rebutjar com a destructiva per a la pau del món, també haurien d'afirmar, seguint el mateix criteri, que els homes honrats no poden plantar cara als lladres ni als pirates perquè això podria ocasionar desordres o vessament de sang. Qualsevol dany ocasionat en aquests casos no és pas imputable a aquell qui defensa els seus propis drets, sinó a aquell qui envaeix els del seu veí.

John LOCKE. *Segon tractat sobre el govern civil*, capítol XIX

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
 - a) «rebels»
 - b) «legisladors»

3. Expliqueu quines raons té John Locke per a afirmar que «[el poble] resta eximit d'obediència quan s'atempta il·legalment contra les seves llibertats i propietats [...]». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

4. Compareu la concepció de Locke sobre què legitima a qui té el poder polític amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Els qui es revolten són els responsables de qualsevol dany o perjudici que pugui ocasionar aquesta revolta.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

Institut
d'Estudis
Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés